

Kopie od:	
Dopis od:	M. Bartoň
V:	
Inv. č.:	34. 883
Sign:	

O prof. Dr. J. Hanušovi bylo při jeho sedmdesátinách vysloveno, že *řekl poslední slovo v otázce mystifikace s Rukopisy a jejich bliženci*. A skutečně jeho práce na tomto poli byla nemalá. Výsledky této práce byly shrnuty ve velkou studii, která vyšla r. 1920 k Masarykovým sedmdesátinám v revui »Nové Atheneum«, sv. II., pod názvem *Poslední boj o Rukopisy*. Tato obsáhla historie boje o pravost Rukopisů a jich »bliženců«, jak Hanuš sám nazývá¹ menší falsa vedle R. Z. a R. K., jistě opravňuje k tvrzení nahoře podtrženému.

Nebude tudíž nemístné, když v »Hanušově sborníku« bude upozorněno aspoň několika řádky na dosud neznámý rukopis P. V., který jest v mém držení. O P. V. psal Hanuš v své Literatuře české devatenáctého století, I., str. 834 a sl. Zde uvádí Hanuš, že P. V. »našel« r. 1816 Linda na desce knihy, kterou prý dlouho míval za podnoží. Také rukopis P. V., který mám v držení, pochází zřejmě z desek knihy malého formátu (12°). Je to list papíru velikosti cca 13 × 12. Levý dolejší roh blanky je utržen, ale z textu nic neschází. Papír je mladšího původu (ze XVII. století?), s vodotiskovými vertikálními i horizontálními linkami. Papír nese zřejmě stopy toho, že byl přilepen na jiný papír. Středem blanky^{1a} vede stopa, že tato blanka byla při vazbě nějaké knihy do ní vřita. V těchto místech je blanka prodřena a písmo porušeno. Blanka je linkována vodorovně světle hnědým barvivem (19 linek). Po pravé straně blanky jsou dvě linky vertikální. Na linkách je napsáno 19 řádek. Písmo je však jen otiskem, t. j. t. zv. zrcadlovým obrazem jiného rukopisu, takže písmo je čitelné v zrcadle, kde se obraz »negativní« mění v »positivní« (podobně jako otisk písma na ssa-vém papíru), neb obrácené proti světlu. Jinak je písmo dosti čitelné, jen některá slova jsou porušena. Text začíná písmenou H, provedenou ozdobně h a poslední řádek, který není plně popsán, jest ukončen trojím znamením ∞. Stáří písma si netroufám jako neoborník určovati. Ze stejného důvodu upouštím také od transkripce rukopisu a jeho rozboru.

Konfrontoval jsem tento rukopis s Lindovým »nálezem« P. V., který chová Nár. museum v Praze, ale neshledal jsem, co se vnější stránky týče, žádných styčných bodů. Pražský rukopis je větší, čitelnější a psán na pergamenu. Rukopis, který mám v držení, je pravou popelkou proti rukopisu pražskému.

Účelem těchto poznámek jest jen na tento rukopis povoláné upozorniti.

¹ Viz úvod k Hanušově vydání Rukopisů ve »Světové knihovně«, č. 933/935. Prof. Dr. A. Kraus používá výrazu »sourozenci«. Viz jeho »Vědecké metody«, Praha 1928.

^{1a} Slovo »blanka« používám po prof. Dr. J. Peiskrovi, který výraz tento užívá i o RZ ve své knize »Slovo o záduze«, Praha 1899.

Nepatrná zmínka, nikoliv o tomto rukopisu, ale o jeho fotografii, jest na str. 70. přílohy k dílu: V. Vojtěch, Rukopisy Královédvorský a Zelenohorský, Praha 1930.

K tomuto dílu, které obsahuje dokumentární fotografie, napsal poznámky prof. Dr. V. Flajšhans, který uvádí, že knihovna pražského Národního musea chová fotografii rukopisu P. V., jež objevil na deskách rukopisu XV. století prof. Dr. Jan Peisker. Flajšhans nazývá tento rukopis »padělkem padělků« a končí svoji poznámku tím, že prof. Peisker se o rukopise a jeho původu širě nevysslovil.

Tento rukopis jsem dostal od prof. Peiskra, tuším někdy na jaře 1924, spolu s několika fotografiemi rukopisu, z nichž jednu jsem odevzdal již tehdy prof. Dr. Hanušovi.

Profesor Peisker mi rukopis dal za tím účelem, abych o něm napsal poznámky, které by na tento padělek upozornily. Když jsem se ptal po původu blanky, napsal mi prof. Peisker v dopise ze dne 7. VI. 1924 »... blanku mám již as od r. 1891, kdy jsem do Hradce² přesídlil, neb málo později; nemohu se určitěji rozpomenout. Byla pro mne nečitelnou, tož jsem ji vložil do zásuvky mezi věci odkladné. Tam ležela skoro, ne-li plných 30 let. Když jsem ji tam před 2—3 roky opět našel, byla po druhé mi novinkou, písmo zcela cizí. Očistil jsem blanku od vrstvy křihu, odstranil zbytek nitky, kterou byla všita do knížky, blanku jsem pak pro jasnější fotografování navlhčil a lisoval, tím písmo značně zbledlo. Předložil jsem ji zdejšímu konservatoru (rodem Slovinci) Walteru Schmidovi, univ. profesoru archeologie. Ten se o ní radil s dv. radou univ. prof. Luschin-Ebengreuthem, proslulým paleografem; ti jí rovněž nerozuměli. Prof. Schmid dal jí dle mého přání fotografovati, aby písmo se stalo čitelnějším. Když jsem se na desku díval proti lampě, objevilo se mi písmo obráceným. Tož jsem i desku proti lampě obrátil a k ohromnému úžasu svému četl hladce Píseň na Vyšehrad, jejíž text mně byl do té doby neznámý, vždyt ani v boji rukopisném nehrála žádnou roli. Bylo mi ovšem jasno, že to falsifikát...«

Když se jednalo letos o vydání pocty k sedmdesátým narozeninám prof. Hanuše, naléhal jsem na prof. Peiskra, aby mi napsal o této blance a jejím původu obšírněji, načež mi letos o prázdninách ve Frant. Lázních slíbil, že mi o rukopise napíše vše, na co se upamatuje. Svůj osobní slib potvrdil i písemně, ale pro náhlé úmrtí své manželky nemohl mu dostáti.

Zůstávám tudíž při citátu z jeho dopisu z r. 1924 a podotýkám opět, že článek tento má účel čistě registrační.

Blanku dle přání prof. Peiskra současně věnuji Národnímu museu v Praze.

*

Když jsem odeslal rukopis tohoto článku tiskárně a dostal dokonce korek-

² t. j. do Štýrského Hradce, kde byl univ. prof. Dr. J. Peisker nejdříve úředníkem a později ředitelem universitní knihovny a univ. docentem až do převratu 1918.

tu, byl jsem upozorněn na to, že by bylo v zájmu věci, kdybych se přece pokusil získati u prof. Dr. Peiskra přesné a dle možnosti podrobné informace o původu blanky. Jelikož jsem věděl, že mi prof. Peisker, zdrčený ztrátou své choti, nebude moci napsati žádané vysvětlení, použil jsem letošních vánočních prázdnin a dojel jsem do Štýrského Hradce za ním, abych žádané informace získal osobně.

Prof. Peisker mi zde dne 27. XII. 1932 dal nedokončený náčrtek dopisu pro mne určeného, v kterém původ blanky vysvětluje. Pokud jeho dopis nebyl ukončen, nadiktoval mi příslušná vysvětlení prof. Peisker osobně takto: R. Z. a R. K. představovány byly jako skrovné zbytky staročeské rozsáhlé kdysi literatury a živily již od počátku toužebnou nadějí, že se dozajista zítra či pozítří někde ve starých vazbách objeví nějaký ten další zlomek, snad i ztracené partie R K Z. Vždyt již hned prvý rukopis, totiž Píseň Vyšehradská, známý padělek,³ »objeven« byl r. 1816 Josefem Lindou na přideštit staré knihy. Hledalo se tedy, přehorlivě hledalo, žádná stará vazba nebyla před námi (knihovnickými klementinskými a musejními) jista. Nalezeno dosti různých zlomků, mnou na př. český zlomek bible předhusitské recense, zlomek Rosengartenu a leccos jiného, nikoliv však to, čeho jsme si všichni tolik přáli.⁴ Vysvětlení na snadě! Mladiství falsatoři se rychle vyčerpali a romantický půvab R K Z již plně stačil buditelem účelům, záhy doléhaly také starosti, jak se ubrániti prostořekým pochybovačům a přibývalo potom pouze těch drzých glos v musejních rukopisech, zejména v »Mater verborum«.

Když jsem byl r. 1891 přesazen z universitní knihovny klementinské do universitní knihovny v Št. Hradci, pověřen jsem byl soupisem dublet, převážnou většinou bezcenných. Tehdy dloubal a hledal jsem ve starých vazbách z pouhého zvyku. Hledal jsem také staré knihy na štýrskohradeckém fetzenmarktu. V určitých dnech totiž směly býti vykládány na prodej na určitém místě různé věci od rezavého hřebíku až do nádherných vykládaných skříní, obrazů, koberců, truhel i z doby gotiky atd. Podobných věcí bývalo ve Št. Hradci dosti, vždyt to bylo město pensistů z celé bývalé monarchie rakousko-uherské, ba i z ciziny. Samozřejmě, že se tu prodávaly také knihy, různých řečí a z různých dob.

Mezi takovými knihami přišla mi do ruky dávno před válkou německá knížka 12°, a to asi v roce 1893 neb 1894. Titul této knížky jsem zapomněl,

³ Poznámka prof. Peiskra: Nemohu potlačiti nechuť ke slovu *padělek* ve smyslu »podvrh«, neboť slovo *padělek* znamená něco zcela jiného, a to v nesčetných katastrálních mapách a pozemkových knihách, z nichž vysvitá, že *padělky*, na *padělkách*, něm. Lüsse, spis. něm. Loose, značí kus obecní půdy, o níž se starousedlíci losem podělili a každý z nich obdržel *po padělků*. Dlužno tedy rozlišovati mezi starým slovem »padělek« od »poděliti« a novotvarem »paděleka« od »padělati«.

⁴ Poznámka téhož. Na místě doplňků Rukopisů nalezl jsem však předlohu, podle které byl zbasněn »Libušin súd«. »Urbarium vesnice Holkovice« (okres Horažďovice) prozradilo nad slunce jasněji předlohu k této básni: spor dvou bratří o rodinný statek. Ba i jméno *Štáblav* čteme v tomto Urbariu. Viz moje články v »Atheneu« r. 1888 a 1889.

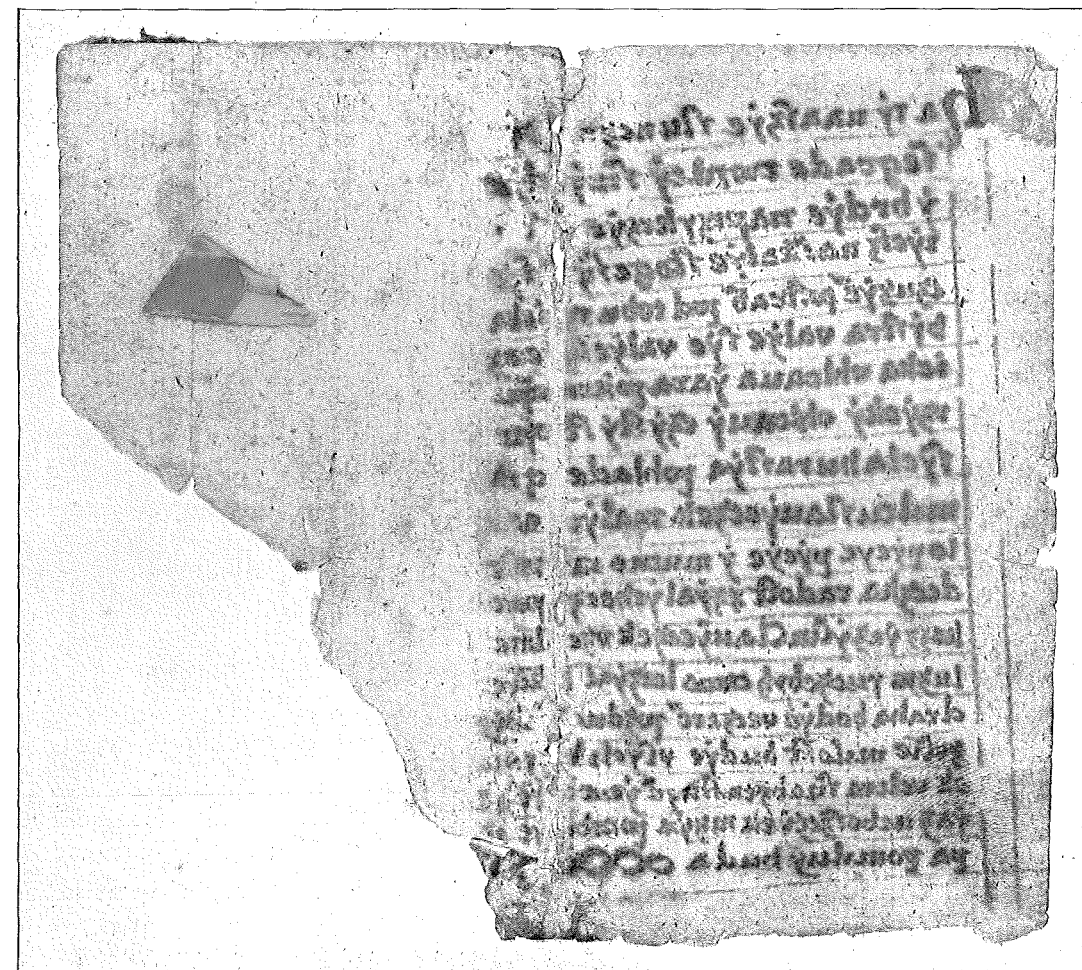
ale znám její obsah. Knížka ta obsahovala stručné dějiny dynastií v Evropě. Hrubý tisk, švabach, buď z konce XVII. neb z počátku XVIII. stol. Knížka obsahovala různá vyobrazení panovníků. Pro české panovníky byly tam jenom asi 3 neb 4 klišé. Jedno a totéž na př. představovalo Přemysla, pak třeba Soběslava a potom zase jiného panovníka. V knihovnách pražských se tato kniha jistě také najde.

Nepamatuji se, zda jsem knihu tu koupil pro sebe neb pro knihovnu. Koupil-li jsem ji tehdy pro sebe, pak jsem ji později odložil neb ztratil.

Do zadního přideští této knížky byla vlepena a všita papírová blanka o něco širší než knížka sama, takže prošití šlo asi středem blanky. Tuto blanku jsem odlepil. Písmo na mne dělalo na první pohled dojem velmi exotický. Nikdo mi ho nedovedl rozluštit, ani Krones, ani Luschin, ani Zwiedineck a proto jsem blanku odložil mezi nepotřebné věci. Po letech jsem ji opět našel, dal fotografovati a při tom jsem náhodou objevil, že je čitelnou proti světlu neb v zrcadle. Četl jsem s velikým úžasem: Ha tý naaszye sluncze Vysegrade... Do té doby jsem tuto píseň ještě nikdy nečetl. Po tomto náhodném objevu mne začalo zajímat, jak asi se tento zřejmý falsifikát a k tomu duplum k muzejnímu rukopisu, dostal do Štýrska. Jediné vysvětlení je, že se ona knížka — na jejíž titul si pohříchu nemohu vzpomenouti, a to si nemohu odpustiti — dostala do Št. Hradce nikoli náhodou, nýbrž s některým pensistou.

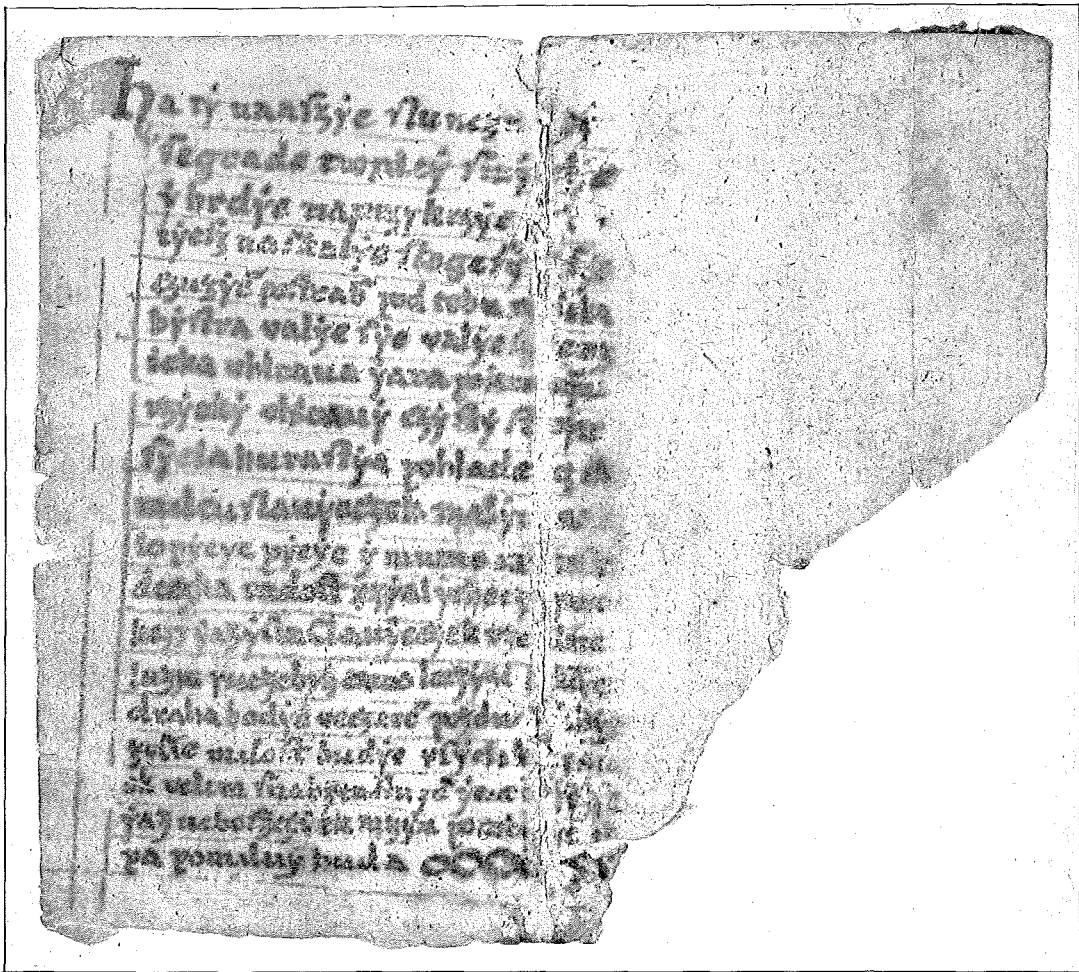
Potud o původu blanky prof. Dr. Peisker.

V Bratislavě na den sv. Sylvestra 1932.

I. Rukopis v pravé podobě.

II. Rukopis vyobrazený tak, aby byl čitelný

REV15

ÚK PrF MU Brno

3129501533